

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid statsunderstödda vanförestalter; given Stockholms slott den 15 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet:

Jag anhåller att för Kungl. Maj:t få anmäla fråga om beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid statsunderstödda vanförestalter.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Norrland gjort framställning om sådan delaktighet för överläkaren vid föreningens till Härnösand förlagda vanförestalt.

Nyssnämnda anstalt är inrymd i Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader, vilka tidigare avsetts såsom kasernetablisement för Hemsö kustartillerikår. Genom avtal år 1928 mellan Kungl. Maj:t och kronan

samt föreningen överenskom, bland annat, att — sedan genom kronans försorg de till kasernetablissemant avsedda byggnaderna blivit omändrade till vanförestalt — föreningen skulle äga att utan avgift för sin vanförestånd nyttja anstaltens byggnader och område, mot det att föreningen å sin sida förbunde sig, under förutsättning att densamma i avseende å löpande understöd för sin vanföreståndande verksamhet från stat och landsting minst likställdes med övriga föreningar för dylik verksamhet inom riket, att efter förmåga omhändervha driften av ifrågavarande vanförestalt på ett tillfredsställande sätt.

Vanförestalten i Härnösand åtnjuter statsbidrag till sin verksamhet från vissa för ändamålet uppförda anslag under femte huvudtiteln. Från samma anslag utgår bidrag efter enahanda grunder till vanförestaltarna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg. Jämväl Eugeniahemmet i Stockholm, vars verksamhet i vissa avseenden är jämförlig med nyssnämnda anstalters, åtnjuter visst statsbidrag från anslag under femte huvudtiteln.

Enligt för sökandeföreningen antagna stadgar utser Kungl. Maj:t minst en av ledamöterna i föreningens styrelse. Enligt samma stadgar äger medicinalstyrelsen utse en revisor för deltagande i revisionen av föreningens förvaltning och räkenskaper.

För överläkaren vid vanförestalten i Härnösand, vilken enligt nyss omförmälda stadgar utses av föreningens styrelse, gäller en av medicinalstyrelsen fastställd instruktion. Genom beslut den 7 november 1930 har Kungl. Maj:t medgivit, att överläkaren må under vissa villkor åtnjuta rätt till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst.

Avlöningsförmånerna för överläkaren utgöras av lön till belopp av 13,000 kronor för år jämte två ålderstillägg å 1,000 kronor vardera efter respektive 3 och 6 års anställning ävensom hyres- och bränsleersättning, utgående med tillhoppa 3,500 kronor för år.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt bifall till förestående framställning samt förestagit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen hemställa om be-myndigande att vidtaga erforderlig ändring av det för pensionsanstalten gällande reglementet.

Statens pensionsanstalt har i ärendet anfört följande:

De befattningar med pensionsrätt i anstalten, med vilka den nu ifrågavarande tjänsten närmast skulle kunna jämföras, torde vara lasaretsläkare samt överläkare vid vissa statsunderstödda sanatorier.

Pensionsanstalten kan ej finna, att någon principiell invändning är att framställa mot, att pensionsrätt under vissa förutsättningar beredes jämväl överläkare vid statsunderstödd vanförestalt. Denna pensionsrätt borde givas en generell omfattning och följaktligen avse icke endast vanförestalten i Härnösand utan jämväl, i den mån erforderliga förutsättningar äro uppfyllda, statsunderstödda vanförestalter i allmänhet, för närvarande sålunda anstalterna i Stockholm, Göteborg

och Hälsingborg samt måhända även Eugeniahemmet, som jämväl är en i viss mån statsunderstödd vanförestalt, vars organisation dock något avviker från övriga vanförestalters och vars verksamhet ej i allo sammanfaller med deras.

Förutsättningen för pensionsrätt synes huvudsakligen böra vara den, att befattningen såsom överläkare kan anses såsom en huvudsyssla. Av den i ärendet förebragta utredningen rörande överläkartjänsten vid anstalten i Härnösand synes framgå, att denna förutsättning kan anses föreligga beträffande sagda tjänst. Ej minst bestämmelsen om avlöningsförmånerna ger stöd härför.

Att överläkartjänsterna vid de övriga vanförestalterna skulle kunna anses för närvarande uppfylla detta villkor synes mer eller mindre osannolikt. Såväl vid vanförestalten i Stockholm som vid Eugeniahemmet innehavas överläkartjänsterna av personer, som tillika beklåda annan tjänst. Och vid vanförestalterna i Göteborg och Hälsingborg är det antal vårdplatser å sjukavdelningarna, för vilket statsbidrag utgår, i allt fall avsevärt mindre än i Härnösand (respektive 60 och 70 mot 103). Det förhållande, att någon åtgärd för beredande av pensionsrätt för överläkare veterligen ej ifrågasatts från någon annan vanförestalts sida än Härnösandsanstalten, oaktat samtliga anstalter äga pensionsrätt i statens pensionsanstalt för den personal i övrigt, som enligt reglementet för pensionsanstalten kan komma i åtnjutande därav, kan väl också anses antyda, att någon reell anledning ej funnits föreligga att söka få dessa övriga överläkartjänster förenade med pensionsrätt.

Pensionsanstalten anser sig därför med visst fog kunna räkna med, att åtminstone tills vidare endast överläkartjänsten vid anstalten i Härnösand ifrågakommer i och för beredande av pension åt innehavaren.

För övrigt torde för medgivande av pensionsrätt böra förutsättas, att vissa former för överläkares tillsättande och entledigande iakttagas. Självfallet måste likaledes vissa behörighetsvillkor fordras. I dessa avseenden torde likväl, i betraktande av ifrågavarande anstalters organisation och de krav, som självfallet måste ställas på överläkares kompetens, några särskilda föreskrifter knappast vara erforderliga i samband med bestämmelser om pensionsrätt. Ifrågasättas kunde emellertid, huruvida icke sådan läkare borde, i likhet med lasaretsläkare, tillsättas av Kungl. Maj:t.

Överläkare, för vilken befattningen utgör hans huvudsakliga sysselsättning, borde, synes det, i likhet med lasaretsläkare vara skyldig att tillhöra pensionsanstalten, om han antagits efter de nya bestämmelsernas trädande i kraft, förslagsvis sålunda efter utgången av år 1935. Redan anställd överläkare vid vanförestalt borde vara berättigad att vinna inträde i pensionsanstalten, såvida erforderliga förutsättningar äro uppfyllda.

För pensionsrätten borde gälla enahanda bestämmelser som i fråga om lasarets- och sanatorieläkares pension. Någon särskild tjänstereglering skulle sålunda icke erfordras. Tjänstepensionsunderlaget bleve 6,000 kronor och familjepensionsunderlaget 1,500 kronor. Huvudmans årliga pensionsavgift bleve 5 procent av tjänstepensionsunderlaget, sålunda 300 kronor. Befattningshavarens årliga tjänstepensionsavgift bleve densamma, dock med avdrag för beräknad avgift till den allmänna pensionsförsäkringen (28 kronor), och hans familjepensionsavgift 20 procent, respektive 1 procent, av familjepensionsunderlaget för respektive

manlig och kvinnlig tjänstinnehavare, sålunda respektive 300 kronor och 15 kronor. Pensionsåldern bleve 65 levnadsår, och för hel pension komme att erfordras 30 tjänstår.

Någon mera avsevärd retroaktiv tjänstårsberäkning synes ej behöva ifrågakomma för överläkaren vid vanförestalten i Härnösand, enär han utnämns så sent som år 1933, vilket år han uppnådde 35 års ålder. Engångsavgiften för rätt till dylik tjänstårsberäkning bleve omkring 2,530 kronor per den 1 januari 1936. Pensionsanstalten finner intet skäl föreligga för att statsverket skulle övertaga större eller mindre del av denna kostnad.

Statens kostnad, utöver eventuellt dyrtidstillägg å blivande pension, komme att inskränka sig till en utfyllnad av den årliga pensionsavgiften. Denna utfyllnad eller med andra ord statens årsavgift kan med tillämpning av ålderdomsförsäkringskommitténs dödlighetstabeller och den räntefot av 5 procent, som vid beräkning av statens pensionsavgift skall komma till användning (kungörelsen den 23 april 1920, nr 167), beräknas för varje läkare till ungefär 29 kronor.

För genomförande av vad sålunda föreslagits synes ändring böra vidtagas av § 60 mom. 1 b) och mom. 3 i anstaltens reglemente.

Statskontoret har i avgivet utlåtande förklarat sig icke hava något att erinra emot det av statens pensionsanstalt framlagda förslaget.

Även jag anser mig böra förorda, att ändring vidtages i reglementet för statens pensionsanstalt i syfte att delaktighet i anstalten må beredas överläkare vid statsunderstödd vanförestalt. Beträffande de närmare bestämmelser, som böra gälla för pensionsrätten, ansluter jag mig till pensionsanstaltens förslag.

Jämväl i fråga om de villkor, som böra uppställas för medgivande till delaktighet, biträder jag i huvudsak vad anstalten föreslagit. Jag anser sålunda, att såsom allmän förutsättning för pensionsrätt bör stadgas, att överläkarbefattningen är att betrakta såsom vederbörandes huvudsakliga sysselsättning. Såvitt med ledning av de i pensionsanstaltens utlåtande lämnade upplysningarna kan bedömas, synes ur nu angivna synpunkt förutsättning för delaktighet för närvarande föreligga allenast beträffande överläkaren vid vanförestalten i Härnösand.

I visst avseende synes emellertid en jämkning av de av pensionsanstalten föreslagna villkoren för delaktighet böra äga rum, nämligen beträffande formen för tillsättandet av befattning, varom nu är fråga. Med hänsyn bland annat till de bestämmelser i motsvarande hänseende, som i reglementet för statens pensionsanstalt meddelats beträffande lasarettsläkare och sanatorieläkare, har jag funnit delaktighet i anstalten lämpligen böra tillkomma endast sådan vid vanförestalt anställd överläkare, som utnämns av Kungl. Maj:t. För att emellertid, i enlighet med syftet med den i ärendet föreliggande framställningen, pensionsrätt må kunna medgivas den nuvarande, av anstaltsstyrelsen antagne överläkaren vid vanförestalten i Härnösand, i den mån denne i övrigt fyller villkoren för delaktighet, vill jag emellertid förorda, att

kravet på viss anställningsform såsom förutsättning för pensionsrätt begränsas att gälla överläkare, som utses efter tidpunkten för ikraftträdandet av de här tillstyrkta ändringarna i reglementet för statens pensionsanstalt.

Såsom pensionsanstalten förutsatt, torde statsverket icke böra påtaga sig någon del av kostnaden för eventuella engångsavgifter. Övriga kostnader för pensioneringen bliva, på sätt anstaltens beräkningar giva vid handen, för statsverkets del helt obetydliga.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ärendet, vidtaga erforderliga ändringar i det för pensionsanstalten gällande reglementet. Ändringarna torde böra träda i kraft den 1 januari 1936.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att delaktighet i statens pensionsanstalt må, på villkor och enligt grunder, som jag i det föregående angivit, från och med den 1 januari 1936 beredas överläkare vid statsunderstödd vanförestalt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

P. J. Arrhenius.